

Statsministerens innlegg i skattedebatten i Stortinget
tirsdag 10. juni 1980.

Et samfunn som tar sikte på å sikre sosial trygghet og like levekår for alle, krever store offentlige overføringer. Det har vært stor politisk enighet om å bygge ut et slikt velferdssamfunn i Norge. Det synes også som om det er alminnelig enighet om, kanskje med unntak av Høyre, at vi skal holde fast ved denne sosiale velferdspolitikken.

Denne enighet legger et særlig ansvar på politikerne. En bør derfor ikke la debatten om skatten preges av en alminnelig skattehets. Høye skatter er et nødvendig virkemiddel hvis vi skal bygge velferdssamfunnet videre ut.

- 2 -

Arbeiderpartiet kan og vil ikke delta i en alminnelig konkurranse om skattelettelse. Men dette hindrer oss selvfølgelig ikke i å søke å innpasse skattelettelse i de årlige budsjettpropplegg. Et høyt skattenivå er ikke et mål i seg selv, men et resultat av en prioritering mellom offentlig aktivitet og privat forbruk.

Et høyt skattenivå stiller store krav til skattesystemet. Det må i store sosiale grupper bli akseptert som rimelig og rettferdig, selv om en må godta at det alltid vil være kontroversielle fordelingspolitiske problemstillinger. Det synes klart at dagens system ikke i tilstrekkelig grad tilfredsstiller disse krav og at det er behov for reformer. Under hele utredningsarbeidet har Regjeringen lagt avgjørende vekt på at Stortinget og den offentlige opinion skulle få røfte prinsippene før en fremmet konkrete forslag.

Innstillingen fra finanskomitéen er først og fremst preget av at partienes tanker om skattepolitikken spriker i mange retninger. Det er svært få reformer som det er mulig å finne et stortingsflertall bak. Og det er neppe noe forslag eller reform i det hele tatt som det er noe sterkt flertall bak.

Nå kan noen kanskje si at det er ikke så merkelig. Skattepolitikken er så viktig i vårt økonomiske liv at her må man vente at ethvert parti gjerne vil ha, ikke bare sin egen fane, men helst en full faneborg.

Likevel - det er et misforhold mellom sterke tilslut-

ninger til den oppfatning at skatteordningen trenger en grundig reform, og den manglende tilslutning til et opplegg som kan skape et rimelig flertall i Stortinget.

Regjeringen la i nasjonalbudsjettet 1980 fram en skisse til en omlegging. Det var ikke et ferdig forslag. Noe av Regjeringens hensikt var å få en rolig og prestisjefri drøfting av de viktigste skattespørsmålene, med sikte på å få avklaret mulighetene for reformer som kan påregne Stortingets tilslutning.

Det er mitt inntrykk at opposisjonspartiene har vært mer opptatt av å få de gamle kjepphester fram til startlinjen på ny, istedenfor å gjøre et helhjertet forsøk på å gå nye veger i dette viktige, og vanskelige politiske problemfelt.

Vi lever under en parlamentarisk situasjon med en

mindretallsregjering. Bortsett fra Arbeiderpartiet er det neppe noe parti som i 1980-årene kan gjøre seg noe håp om flertall i Stortinget. En skattereform, som krever mange år for planlegging og gjennomføring, må derfor nødvendigvis grunnlegges på en bredere politisk plattform enn det enkelte opposisjonsparti. I en slik tilpassing vil intet parti kunne få alle sine krav og ønsker tilgodesett. Men alle vil kunne få noe, hvis man møter til den skattepolitiske debatt med en ærlig vilje til samarbeid.

Den runden vi har vært gjennom nå, har dessverre ikke vært særlig løfterik i så henseende. Regjeringen tar dette til etterretning. Men en ansvarlig regjering kan ikke la disse spørsmålene ligge og drive. Vi vil på nytt gjennomgå disse problemene, og vurdere de politiske partienes holdnin-

ger til dem, for å gjøre enda et forsøk på å legge grunnlaget for en positiv reform.

Enhver skattereform må ta utgangspunkt i at fellesforbruket og de sosiale overføringer må være høye, og at det samlede skattenivå også må være høyt. Men innenfor dette høye nivå må vi rette opp de største sosiale urettferdigheter, og vi må også gå inn for en dempet progresjon.

Jeg oppfordrer de ansvarlige partier som deler dette grunnsyn, til å gi signaler om at de er beredt til en ny gjennomgang av vårt skattesystem.

Selv om vi ikke alle legger det samme meningsinnhold i uttrykk som "sosial rettferdighet", og "dempet progresjon", vil vi ikke komme noen veg hvis vi ikke er villige til å møte med en ærlig vilje til å søke mellomløsninger som i alle fall er bedre enn dagens system.

Jeg tror den alminnelige skattyter lett kan miste sin respekt for de parlamentariske organer, hvis vi ikke greier dette.

La meg i denne sammenheng knytte noen ord til den kritikk som særlig Høyre har rettet mot meg, fordi man mener at Regjeringen ikke har levd opp til uttalelser jeg har avgitt i 1976 og 1977.

Slik den økonomiske situasjonen - og framtidsutsiktene - fortonet seg i 1976, var det gode muligheter til å kunne gå løs på noen av skattesystemets hovedproblemer, både det samlede skattenivå, og progresjonen. Men hukommelsen hos Høyres skattepolitikere er visst ikke så god at man husker at vi høsten 1977 uventet sto overfor langt mørkere økonomiske utsikter. Det var i denne nye situasjonen viktigere

for Regjeringen å føre en aktiv og dristig politikk for å holde arbeidsløsheten utenfor landets grenser, enn å lette skattetrykket.

Før stortingsvalget 1977 forsikret jeg at Regjeringen ikke ville forandre de nåværende regler om inntektsfradrag for renteutgifter. Regjeringen har heller ikke lagt fram noe slikt forslag i inneværende valgperiode. Men når Regjeringen har vurdert hvordan vi på lengre sikt bør endre skattesystemet, har det vært nødvendig å ta opp mange forhold, også spørsmålet om å rette opp noen av de sosiale skjevhetene ved gjeldende regler for rentefradrag. Men å sette i verk noen konkret endring av gjeldende regler er ikke aktuelt i denne valgperioden. Endringer i disse skattereglene må også skje innenfor en noe bredere reform av beskat-

ningen.

Det vil selvsagt aldri være hensikten å svekke folks muligheter til å skaffe seg og å sitte med en god bolig. En ansvarlig regjering og et ansvarlig politisk parti må i valgperioden følge sitt program, og sine politiske uttalelser. Men intet ansvarlig politisk parti kan på forhånd utelukke for senere valgperioders politikk, de fornuftige og nødvendige reformer som utviklingen etterhvert krever.

Dette er et forhold som alle partier har erfart.

Når et parti toner flagg før et stortingsvalg i en bestemt sak, må dette gjelde for den kommende valgperioden. Unntak kan skje bare når forutsetningene ikke viser seg å holde. Dette har vært og vil fortsatt være Arbeiderpartiets og Regjeringens linje.

Etter å ha lest innstillingen fra Finanskomitéen må

Regjeringen trekke den konklusjon at det ikke foreligger noe flertall i Stortinget for en skattereform av den karakter som er foreslått i Nasjonalbudsjettet, og at det ikke foreligger noen alternative forslag til helhetsløsninger som kan samle et flertall. Det foreligger imidlertid bred enighet om enkelte elementer i et skatteopplegg. Jeg vil imidlertid advare mot å legge for mye i en slik enighet, fordi enkeltelementene må vurderes i en totalsammenheng. Det er en grunnleggende forutsetning for Regjeringens økonomiske politikk at den skal bidra til utjamning av inntekt og levekår. Regjeringen er eksempelvis enig i at en bør dempe progresjonen, men hvor langt en kan gå i en progresjonsdemping må vurderes i forhold til andre tiltak som bidrar til inntektsutjamning. Det ville eksempelvis være rimelig å gå lenger i en progresjonsdemping hvis det ble kombinert med en

begrensning av rentefradraget, eller hvis en kunne finne fram til særavgifter på utpregede luksusgoder. Som et annet eksempel kan nevnes overgangen til indirekte skatter. Det er alminnelig enighet om at "momsen" ikke bør økes, og den senere debatt om teletakster og kraftpriser viser hvor vanskelig det er å gå langt ved økning av offentlige priser. Dette illustrerer at alminnelig enighet om overgang til indirekte skatter ikke er like opplagt når enkeltsaker skal vurderes.

Selv om opposisjonen i Stortinget har vist skuffende liten interesse for nytenking innen skattepolitikken, mener Regjeringen at arbeidet med mere grunnleggende reformer i skattesystemet med sikte på å få et mer rettferdig system bør fortsette.

Det er

Regjeringens siktepunkt å finne fram til løsninger som får en bredere tilslutning enn skissen har fått. Regjeringen regner med at de politiske partier som innser nødvendigheten av et høyt skattenivå for å løse viktige samfunnsoppgaver også føler ansvar for at vi får et skattesystem som i større grad blir akseptert som rettferdig i bred gruppe av befolkningen.